

KOMORNI CIKEL 2013/2014, 4. ABONMAJSKI KONCERT

Torek, 18. marec 2014, ob 19.30, dvorana Union, Maribor

TRIO ALBA

Livia Sellin, violina
Philipp Comploi, violončelo
Čengčeng Žao, klavir

www.nd-mb.si

Spored

Franz Schubert (1797–1828)

*Klavirski trio v Es-duru, op. 148,
D. 897 (»Nokturno«)*

Édouard Lalo (1823–1892)

Klavirski trio št. 1 v c-molu, op. 7

1. Allegro moderato
2. Romance. Andante
3. Scherzo
4. Finale

* * *

Robert Schumann (1810–1856)

Klavirski trio št. 1 v d-molu, op. 63

1. Z energijo in strastjo
2. Živahno, a ne prehitro
3. Počasi, z notranjim občutjem
4. Ognjevitost

Franza Schuberta občudujemo kot genialnega skladatelja samospevov, a pomembna in vrhunska dela je ustvaril tudi v komorni in simfonični glasbi. Kot otrok se je učil violino in klavir ter pel v zboru dvorne kapele, kjer je bil kapelnik Antonio Salieri, ki ga je poučeval tudi v kompoziciji. V tem času si je nabiral izkušnje tudi v instrumentalni glasbi: obiskoval je državni konvikt, kjer je igral v orkestru, doma pa je igral v družinskem kvartetu. Pri šestnajstih se je Schubert začel izobraževati za poklic učitelja in leto zatem nastopil službo. Vseskozi je tudi komponiral: samospeve, cerkveno glasbo, simfonije in komorno glasbo. Leta 1816 je pustil učiteljevanje in naslednja leta preživeljal v krogu različnih prijateljev, ki so ga spodbujali pri komponiranju. Ves ta čas pa je bil, čeprav je bil rojen na Dunaju, z izjemo nekaterih samospevov dunajskemu občinstvu skoraj neznan. Ironično je bil šele leta 1828 prvi javni koncert z njegovimi deli, ki mu je prinesel veliko uspeha in zanimanje založnikov za njegovo glasbo. A sreča uspeha ni trajala dolgo: novembra 1828 je skladatelj podlegel posledicam večletne okužbe s sifilisom.

V komorni glasbi, ki je njegovim samospevom povsem enakovredna, je Schubert že zgodaj razvil lastno glasbeno govorico. Tudi če so njegove komorne skladbe formalno jasne, klasicistične, se razvija romantični duh: oblike se podaljšujejo in spreminjajo, izrazita je spevna melodika, ki se včasih naslanja na Mozarta. Harmonski obrati so sveži in nepredvidljivi, poleg tega pa je imel Schubert tudi izbrušen občutek za zvočne barve. To je vidno predvsem pri njegovi obravnavi instrumentov v

komorni glasbi, med drugim tudi v *Nokturnu*, napisanem konec leta 1827 ali v začetku leta 1828. Gre za klavirski trio z enim samim stavkom, Adagiom. Po nekaterih teorijah je bil Adagio sprva mišljen kot počasni stavek dela, ki ga danes poznamo kot *Klavirski trio št. 1*. Morda je prav zaradi špekulacij, da naj bi ga »zavrnil« sam Schubert, *Nokturno* po krivici dolgo ostal pozabljen v senci drugih dveh skladateljevih klavirskih triov. Skladatelj je lirično serenadno ozračje umestil v jasne, transparentne formalne okvire rondoja, v katerem vsak od instrumentov pride na svoj račun, in sicer klavir s svojo akordično, skoraj kitarško spremljavo, godali pa v spevnih, pojočih tercah; ko serenadno melodijo povzame klavir, ga »spremljata« godali. Zaradi svojega serenadnega značaja je stavek dobil ime »Nokturno«, ki ga najdemo že v avtografu, a ga ni zapisala Schubertova roka.

Francoski skladatelj **Édouard Lalo** je bil ob nastanku svojega *Klavirskega tria št. 1* podobnih let kakor Schubert. Lalo se je na konservatoriju v Lillu učil violončelo in violino, nato je na pariškem konservatoriju študiral violino pri Habenecku, kompozicijo pa privatno pri pianistu Schulhoffu ter skladatelju Crèvecoeurju. Kot skladatelj je bil dolgo časa v senci; preživel se je kot učitelj in violinist. V nasprotju z modno popularno opero ga je sprva pritegovala komorna glasba in s komornim ustvarjanjem je bil sredi 19. stoletja močno zaslužen za oživitve komorne glasbe v Franciji. Leta 1855 je bil med ustanovitelji Kvarteta Armingaud, ki je izvajal dela

dunajskih klasikov Schumanna in Mendelssohna. Njegova glasba ni dosegla priznanja in nekaj časa je pisal zelo malo. Leta 1866 je za tekmovanje, ki ga je organiziral Théâtre-Lyrique, napisal opero *Fiesque*, ki ni bila ne nagrajena ne izvedena. Zaslodel je šele v 70-ih letih z instrumentalnimi deli, kot so slovita *Španska simfonija*, *Norveška fantazija* ter koncerti za violino in violončelo. Tudi v njih so vidni nemški skladateljski vzori, ki so mu jih mnogi očitali. Lalo je nato ponovno poskušal uspeti z novo opero. *Kralj Isa* je bil po dolgoletnih zapletih z velikim uspehom izveden leta 1888; tako je skladatelj proti koncu svojega življenja le dočakal priznanje, ki ga je iskal v operi. A kljub temu so pomembnejša njegova instrumentalna dela, v katerih se kaže kot ustvarjalec vitalne in energične glasbe, bogate z ritmično in harmonsko invencijo.

Klavirski trio št. 1 je bil napisan okoli leta 1850, do leta 1853 pa je Lalo napisal še en trio; v tem času je bila ta zvrst v Franciji povsem zapostavljena. V obeh triih so mu bili vzor skladatelji nemške romantike. *Trio št. 1* ima klasično štiristavčno sonatno obliko, tonaliteta c-mola pa poudarja njegovo dramatičnost in nemir. Dramatični Allegro v sonatni obliki zaznamujeta dve temi: temačna in žalobna tema v c-molu ter svetla in lirična v Es-duru. Laloju so bile podobno kakor Mendelssohnu bližje dolge, zaočrojene melodije in manj gradnja iz drobnih motivov. Tridelna pesemska romanca v G-duru je ljubka in mirna; srednji del predstavlja nekakšno variacijo spevne teme. Scherzo zaznamuje ritmično izrazit energičen motiv, podoben polonezi: začne se z durovsko in svetlo energijo, izteče pa v temačen

mol. Podobno je s triom. Ponovitev scherza prinese razširitev in spremembo uvodnega materiala ter se zaključi v duru. Zaključni Allegro je soroden prve- mu stavku: začne se s solističnim recitativom violončela, prežema ga ista dramatična energija kakor prvi stavek in tudi v njem najdemo lirične melodi- je, ki se na koncu odvrtinčijo proti dramatičnemu zaključku. S simetrijo med stavkoma je skladatelj ustvaril zaokroženo celoto.

Klavirski trio št. 1 Roberta Schumanna je nastal le malo pred Lalojevim, leta 1847, ki je bilo zanj leto velike skladateljske dejavnosti. Schumann je delo, polno kontrastov med liriko in trenutki napetosti sprva označeval kot *Klavirski trio št. 2*, saj je kot svoj prvi trio pojmoval leta 1842 napisane *Fantazijske skladbe*, op. 88. Kasneje je preudarjal ali naj obe deli združi, nazadnje pa se je, morda tudi zaradi programske vsebine op. 88 odločil, da *Fantazijskih skladb* ne bo uvrstil med klavirske trie. Dodatno spodbudo za komponiranje tria v letu 1847 je do- bil od žene Clare, ki mu je za šesto obletnico njune poroke leto poprej napisala klavirski trio. Robert in Clara sta si tovrstna glasbena darila pogosto izme- njevala, skupaj komponirala ali predelovala kompo- zicije ter si drug od drugega izposojala motive. Malo pred poroko je Robert obljubil Clari, da bosta svo- ja dela izdajala skupaj, tako da njuni nasledniki ne bodo vedeli, kaj je napisal on in kaj ona in ju bodo tako morali pojmovati kot »eno srce in eno dušo«. Po poroki sta zasnovala nekaj samospevov, ko pa je Robert doživel živčni zlom, se je posvetil študiju

fuge in kontrapunkta, z njim pa tudi Clara. Tako je njun študij viden v obeh triih, ki sta ju napisala leta 1846 in leta 1847. Obe deli sta bili izvedeni na skup- nem koncertu v privatnem krogu oktobra 1847. Začetna tema prvega stavka je strastna in drama- tična, spremljajo jo triolni razloženi akordi v klavir- ju. Kontrastna druga tema, obravnavana kot kon- trapunktski protipol prvi, je spevna in bogata z za- držki. V izpeljavi skladatelj obdeluje obe temi, nato pa nas popelje k zvočno in vsebinsko čisto novi misli, ki je nežna in himnična – kakor da prihaja iz drugega sveta – ter zelo podobna zadnji pesmi iz cikla *Mirte*, poročnemu darilu za Claro. Drugi stavek je scherzo s triom: v živahni temi galopa prevladu- jeta napetost in nemir. Trio je bolj speven, zasnovan je v obliki kanona, v njem pa srečamo tudi melodič- no inverzijo. Kromatični tonski postopi v njem so v veliki meri izpeljani iz scherza, a tu imajo veliko bolj liričen izraz. Počasni stavek je neke vrste tema z barvno in melodično raznolikimi variacijami. V pr- vem delu je tema mirnejša, polna sinkop in zadrž- kov, nato sledi njena variacija. Celoten prvi del se v nekoliko spremenjeni obliki ponovi v tretjem delu, vmesni del z dvema variacijama pa je bolj živahen in razgiban. Variacije se brez predaha nadaljujejo v zaključni Finale, ki nas spomni na živahnost prve- ga stavka. Spevni prvi temi se pridruži druga tema, ki sestoji iz samih četrtnink; po fugatni izpeljavi na- stopi navidezna repriza. Zaključna koda ima značaj izpeljave in dramatično sklene enega najbolj eks- presivnih Schumannovih komornih del.

Katarina Šter

TRIO ALBA

Nemška violinistka Livia Sellin, avstrijsko-italijanski violončelist Philipp Comploi in kitajska pianistka Čengčeng Žao so se spoznali med študijem na Graški univerzi za glasbo in jeseni leta 2008 ustanovili Trio Alba. Že leto po ustanovitvi so nastopili v Šanghaju in Narodnem centru za uprizoritvene umetnosti v Pekingu. Sledila so vabila festivalov in komornoglasbenih ciklov v Italiji, Avstriji, Nemčiji in Južni Ameriki, med njimi tudi s strani italijanskega festivala Badia Musica ter priznanega avstrijskega festivala komorne glasbe Gidona Kremerja v Lockenhausu. Oktobra 2012 so debitirali tudi na pomembnih prizoriščih, kot je npr. Teatro Gran Rex v

Buenos Airesu, kjer so nastopili v okviru dvotedenske turneje po Argentini.

Uspehi na priznanih tekmovanjih, kot je mednarodno tekmovanje Schubert in glasba moderne februarja leta 2012, so poskrbeli za dodatne priložnosti koncertiranja v priznanih ciklih, med drugim tudi v Štajerskem glasbenem združenju v Gradcu in Koncertni hiši na Dunaju. Njihov prvenec je izšel februarja 2013 pri založbi MDG in vključuje dva klavirska tria Felixa Mendelssohna-Bartholdyja.

Glasbeniki tria so magistrirali iz komornega muziciranja pri prof. Čiu Čou na Univerzi za glasbo v Gradcu, kjer so enoglasno prejeli oceno »z odliko«. Obenem so prejeli tudi pomembna umetniška mentorstva vrhunskih ustvarjalcev, kot so Thomas Selditz, Stefan Görner, Alexander Lonquich, Kolja Lessing in člani Kvarteta Hugo Wolf.

Člani kvarteta so svojo zasedbo poimenovali Alba (v italijanščini »sončni vzhod«), s čimer se navezujejo na švedsko skladbo *Se solen sjunker*, ki je Franza Schuberta navdihnila za komponiranje drugega stavka *Klavirskega tria v Es-duru*.

»Mladi glasbeniki so pokazali, da jezik glasbe najde veliko skupnega tako raznolikim ljudem, kot so kitajska pianistka, nemška violinistka in avstrijsko-italijanski violončelist. Skupaj tvorijo izpopolnjen tim z zelo podobnimi idejami o fraziranju in izvedbi ... Ti umetniki bi morali imeti lepo poklicno pot.«

(Buenos Aires Herald, oktober 2012)

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje:

petek, 28. marec 2014, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

4. abonmajski koncert Orkestrskega cikla in za izven

ESTONSKI FILHARMONIČNI KOMORNI ZBOR KOMORNI ORKESTER IZ TALINA

Dirigent: Risto Joost

Spored: A. Pärt, E.-S. Tüür

četrtek, 3. april 2014, ob 15.00

Dvorana Union, Maribor

Cikel za mlade, red Furioso in za izven

SPOZNAVAJMO GLASBENE ZASEDBE: ORKESTER MANDOLINA LJUBLJANA

Dirigent: Andrej Zupan

sobota, 12. april 2014, ob 20.30

Mali oder Narodnega doma

Jazz v Narodnem domu in za izven

BRÖTZMANN & NOBLE (GER, GBR)

Peter Brötzmann, saksofoni, klarineti, Steve Noble, bobni

petek, 16. maj 2014, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

5. abonmajski koncert Komornega cikla in za izven

DUO CLARIPIANO

Dušan Sodja, klarinet; Tatjana Kavčič, klavir

*Spored: R. Schumann, C. Saint-Saëns, C. Debussy,
Č. Sojar Voglar, J. Horovitz*

Informacijska pisarna

Narodnega doma Maribor:

vsak delavnik od 10.00 do 17.00,

v soboto od 9.00 do 12.00

ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union:

uro pred vsako prireditvijo.

Tel.:

(02) 229 40 11

(02) 229 40 50

031 479 000

040 744 122

E:

vstopnice@nd-mb.si

spletni nakup vstopnic:

<http://nd-mb.kupikarto.si/>

www.nd-mb.si

Naklada: 200 kom • Brezplačen izvod

VEČER RADIO CITY